

T.C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-68 /1769

Ankara

11 / 4 / 2000

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 20/3/2000 tarihinde kararlaştırılan "Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

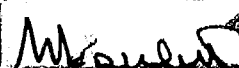
Gereğini arz ederim.

Bülent ECEVİT
Başbakan

Eki :

- 1- Kanun Tasarısı
- 2- Gerekçe (Genel-Madde)

T. B. M. M. BAŞKANLIĞI	
Tanı Kom.	- Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Esas Kom.	Plan ve Bütçe
Tarih	14.4.2000-1/659
K. Md.	K.D.B.K. 13. ve
BAŞKAN	

GENEL GEREKÇE

Anayasanın 171 inci maddesi, milli ekonominin yararları göz önüne alınarak, öncelikle üretimin artırılması ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirlerin Devletçe alınmasını öngörmüştür.

Üreticilerin ürünlerini daha iyi şartlarla değerlendirmek ve ekonomik menfaatlerini korumak amacıyla kurulan, tarım kesimine doğrudan kaynak aktarımında aracı durumda bulunan ve tarım politikasının bir enstrümanı olan tarım satış kooperatif ve birliklerinin, milli ekonominin yararları doğrultusunda yeniden yapılandırılmaları gerekmektedir.

Tarım satış kooperatif ve birliklerinin milli ekonomi açısından olumsuz bir görünüme sahip olmalarının temel nedeni, bu kuruluşların geçmişte Devlet adına ürün alımı ile yoğun bir şekilde görevlendirilmeleridir.

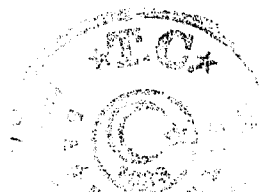
Üreticinin fiyat yoluyla doğrudan desteklenmesi politikasının hükümetlerce benimsenmesi ve konunun siyasi tercihe dayalı olarak yürütülebilir olması birliklerin her yıl büyük miktarda ürün satın almalarına, fazla sayıda personel istihdam etmelerine, zararların Devlet tarafından karşılanması nedeniyle yüksek ücret tespitlerine, sanayi tesisleri edinmelerine yol açmış ve piyasa ekonomisine geçiş döneminde fonksiyon ve yapıları itibarıyla eriştikleri büyük boyutların yarattığı sorunlarla karşılaşmışlardır. 5 Nisan 1994'te uygulanmaya başlayan ekonomik istikrar tedbirleri çerçevesinde de birliklerde Devlet destekleme alımlarından vazgeçilmiştir.

Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonundan sağlanan krediler ile 1994 yılından günümüze kadar kendi nam ve hesaplarına ürün alımı yapan birliklerin hemen hemen tamamı bugün % 50 faizle kullandıkları kredileri tasfiye edemeyecek durumdadır.

Son yıllarda ise demokratik kooperatifçiliğin ülkemizde gelişme göstermesi, dünya ticareti üzerinde Devletin fiyat belirlemelerine karşı çıkılıp piyasalarda serbest rekabet ortamının hazırlanmasına hız verilmesi, özelleştirme çalışmalarının ülkemizde de başlatılarak Devletin küçültülmesi gibi çok önemli yapısal gelişmeler yaşanmıştır.

Diğer taraftan, Ülkemizde kooperatifçiliğin geliştirilmesi ve mevcut kooperatiflerimizin uluslararası kooperatifçilik ilkelerine uygun olarak yönetilmesinin sağlanması, bu kuruluşların demokratik bir yapıya kavuşturulmasıyla mümkün olabilecektir.

Gelinen bu noktada, tarım satış kooperatifleri ve birliklerinin, ülkemiz üreticisinin elde etmiş olduğu tarımsal ürünü en iyi şekilde değerlendirerek, pazarlanmasını sağlayacak bir yapıya kavuşturulması, bu kuruluşların sahibi bulundukları fabrika ve tesislerin verimli ve karlı şekilde çalışması ve sektörlerindeki rakipleri ile rekabet edebilmelerini sağlayacak bir düzenleme

yapılması zorunluluk haline gelmiştir.

Tarım satış kooperatif ve birliklerinin, yapısal özelliklerinden kaynaklanan hususların bu Kanun ile düzenlenmesi, bir çok konuda ise 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu hükümleri çerçevesinde faaliyet göstermeleri, Ülkemizde kooperatifçilik alanındaki uygulamada birlikteliği sağlamanın bir gereği olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu çerçevede;

- Birlik faaliyetlerinin kooperatifçilik alanına doğru daraltılması, bu kuruluşların verimli ve faaliyetlerini sürdürebilir bir yapıya kavuşturulması,
- Sanayi tesislerinin, ayrı birer tüzel kişilik (anonim şirket) haline dönüştürülerek sektörlerinde rekabet edebilir bir konuma getirilmesi,
- Yönetimde ortakların söz sahibi olması ve Devletin müdahalesinin kaldırılması,
- Tarım satış kooperatif ve birliklerinin belirli bir geçiş dönemi içinde yeniden yapılandırılması,

amacıyla bu Kanun Tasarısı hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Madde ile, tarım satış kooperatif ve birliklerinin nasıl kurulacağı açıklanmış, sermayenin kooperatif ve birliklerde ne şekilde oluşacağı gösterilmiş ve taahhüt, ödeme ve iade ile ilgili usul ve esasların anasözleşmelerle düzenleneceği öngörülmüş, kooperatifçiliğin özendirilmesinin ve güçlü bir sermaye yapısına sahip olmanın bir gereği olarak da kooperatif ve birliklerin sermayelerinin rehin ve haciz edilemeyeceği, başkalarına da devredilemeyeceği hükmüne bağlanmıştır.

Madde 2- Madde ile, Kanunda geçen bazı deyimler tarif edilmiştir.

Madde 3- Madde ile, kooperatif ve birliklerin amaçları ve temel çalışma konuları belirtilmiş, kooperatif ve birliklerin kooperatifçilik faaliyetleri dışında sanayi işletmeleri kurmaları yasaklanmamakla beraber, bunların anonim şirket statüsünde ayrı birer tüzel kişilik olarak örgütlenmesi benimsenmiştir.

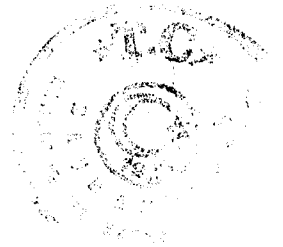
Madde 4- Madde ile, kooperatif ve birliklerin organları belirtilmiş, organların teşkili, görev ve yetkileri, sorumlulukları, çalışma usul ve esasları belirlenmiş, tarım satış kooperatif ve birliklerinin yapısal özelliklerine uygun olarak, yönetim kurulu üyeleri ve yedeklerinin genel kurul toplantılarına katılma hakkına sahip olanlar arasından seçilmesi öngörülmüştür.

Bu kuruluşların ortaklarının, ürünlerini en iyi şartlarla değerlendirmek amacıyla bir araya geldikleri gözetilerek, genel kurullara katılma hakkına sahip ortaklarda aranacak şartlar ile birliklerin genel kurullarını teşkil edecek kooperatiflerin temsilcilerinin sayısı, nitelikleri ve seçilme esaslarının, bu amacı sağlayacak şekilde anasözleşmelerinde düzenlenmesi esası getirilmiştir.

İşlerin, birliklerde genel müdürlük tarafından kanuna, anasözleşmeye, diğer mevzuata, genel kurul ve yönetim kurulu kararlarına uygun olarak yürütüleceği açıklanmış; her kooperatifte müdür ihtiyacı olmayabileceği de gözetilerek kooperatiflerde bu husus anasözleşmelere bırakılmıştır. Böylece, işlerin yürütülmesi konusunda belli bir yapının oluşturulmasına imkan sağlanmıştır.

Ayrıca, kuruluşların temsili ve taahhüt altına girmesi hususlarının belli şartlara bağlanması amaçlanmıştır.

Birliklerde genel müdür ve genel müdür yardımcılarında, kooperatiflerde ise müdürlerde aranacak genel şartlar düzenlenmiş, bu kuruluşlarda çalışan personelin nitelikleri ile atama, nakil, terfi, görevden alma, kadro ve özlük hakları ile diğer esasların belirlenmesi kooperatif ve birliklere bırakılmıştır. Böylece, kooperatif ve birliklerdeki üst düzey yöneticilerin niteliklerinin belirli bir standarda sahip olması amaçlanmıştır.

Madde 5- Madde ile, kooperatif ve birliklerin hesap ve işlemlerinde, açıklık ve doğruluk ile kredi teminini kolaylaştıracak uluslararası standartları sağlamak ve ortaklık ile yöneticileri bilgilendirmek ve yol göstermek amacıyla, Bakanlığın, belirleyeceği usul ve esaslar dahilinde bu kuruluşlardan işlem, hesap ve varlıkları ile mali tablolarını, kooperatiflerden bağımsız denetim kuruluşlarına denetlettirmelerini isteyebileceği hükme bağlanmıştır.

Ayrıca, kooperatiflerin faaliyet ve işlemlerinde birlikteliği ve Kanun ile anasözleşme hükümlerine uygunluğu sağlamak amacıyla, bu kuruluşların bağlı bulundukları birliğin kanun ve anasözleşmelere aykırı olmamak koşuluyla faaliyet konusuna ilişkin olarak belirleyeceği ilke ve esaslara uyma zorunluluğu getirilmiş ve aksi davranışların doğuracağı sorumluluğun derecesinin anasözleşmede düzenleneceği önörölmüştür.

Madde 6- Madde ile, kooperatif ve birliklerin yapılarının güçlendirilmesi ve üretici ortaklarının korunması amacıyla vergi, resim ve harçlarda uygulanacak bazı muafiyetler düzenlenmiş olup, ortak dışı işlemler, yürürlükteki mevzuata göre vergilendirilebilecektir.

Madde 7- Madde ile, kooperatif ve birliklerin çalışmalarının bir bütünlük içinde yürütölmesini sağlamak amacıyla, örnek anasözleşmelerin birliklerin de görüşü alınarak Bakanlıkça hazırlanması benimsenmiş; uygulamada ortaya çıkabilecek ihtiyaçların giderilebilmesi bakımından da, örnek anasözleşmelerde değişiklik yapılması imkanı sağlanmıştır.

Madde 8- Madde ile, yürürlükten kaldırılan, uygulanacak ve uygulanmayacak hükümler belirtilmiştir.

Kooperatif ve birliklerin, sırasıyla bu Kanun, bu Kanunun açıkça örnek anasözleşmelerde düzenleneceğini öngördüğü hususlarda örnek anasözleşme hükümleri, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun anonim şirketlerle ilgili hükümleri çerçevesinde faaliyet gösterecekleri hükme bağlanmıştır.

Kooperatif ve birlikler ile bunların denetim kurullarına seçilebilecek olan Devlet memurları hakkında uygulanmayacak Kanun hükümleri gösterilmek suretiyle, Devlet memurlarının bu kuruluşlarda denetçi olarak görev yapabilmelerine imkan sağlanmış; ayrıca, bir özel hukuk tüzel kişisi olan kooperatif ve birliklere, diğer özel kuruluşlardan farklı olarak ek bir mali yük getiren ve rekabet koşullarına da uygun düşmeyen sosyal yardım zammına ilişkin hükmün bunlara uygulanmaması amaçlanmıştır.

Geçici Madde 1- (A) fıkrasıyla, Kanunun yürürlüğe girmesinden önce 1196 ve 3186 sayılı kanunlar ile kurulan kooperatif ve birliklerin, herhangi bir işleme gerek olmaksızın bu Kanuna göre kurulmuş sayılacakları hüküm altına alınmıştır.

Ayrıca, anasözleşmeler hazırlanıp, yenileri yürürlüğe girinceye kadar, mevcut anasözleşmelerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanması öngörölerek, bu konuda bir boşluğun ortaya çıkması önlenmiştir.

(B) fıkrasıyla, halen faaliyette bulunan kooperatif ve birliklerin, anasözleşmelerini bir yıl içerisinde bu Kanuna intibak ettirme zorunluluğu getirilerek, bu kuruluşların anasözleşmelerinin bir geçiş dönemi içerisinde bu Kanun hükümlerine uygun hale getirilmesinin sağlanması amaçlanmıştır.

Ayrıca, kooperatif ve birliklerin intibak için yapacakları genel kurullardaki toplantı ve karar nisapları hafifletilerek, intibak kararının daha kolay bir şekilde alınması imkanı sağlanmış, aynı genel kurullarda yönetim ve denetim kurulu üyeleri ve yedekleri ile birlik temsilcileri ve yedeklerinin seçilmesi de öngörülerek, organların yeni Kanuna ve anasözleşmelere uygun bir şekilde oluşturulması benimsenmiştir.

(C) fıkrasıyla, birliklerin genel müdür ve genel müdür yardımcılarının görevlerinin, intibak kararının alındığı genel kurul toplantısında sona ermesi hüküm altına alınarak, bir geçiş dönemi olan intibak süresi içinde, yönetimde istikrarın sağlanması ve esas itibarıyla birliklerin yeni genel müdür ve yardımcılarının atanmasının, intibakın kararlaştırıldığı genel kurul toplantısı sonrasına bırakılması amaçlanmıştır.

(D) fıkrasıyla, kooperatif ve birliklerin yeniden yapılandırılması, durumlarının ekonomik etkinlik ve verimlilik ilkeleri çerçevesinde Devlet desteğine ihtiyaç olmaksızın faaliyetlerini sürdürebilir bir yapıya kavuşturulabilmesi ve bu amaçla alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi konularında çalışmak, bu konuda inceleme yapmak ve önerilerde bulunmak üzere, Yeniden Yapılandırma Kurulunun oluşturulması öngörülmüş, kurul üyelerinin nitelikleri, üye sayısı ve üyelerin nasıl atanacağı hususları ile kurul üyelerine verilecek huzur hakkı ve harcıraha ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

Yeniden yapılandırma ile ilgili konularda karar almakla yetkili kılınan Kurulun, faaliyetlerini etkin ve amaca uygun bir şekilde yerine getirebilmesi için, nitelikleri bu Kanunda belirtilen uzman ve danışmanlardan oluşan bir Yürütme Birimi oluşturabilmesine imkan sağlanmış, uygulamada ortaya çıkabilecek ihtiyaca göre esneklik sağlamak amacıyla Yürütme Biriminin çalışma usul ve esasları ile bu Birimde çalışacak olanlara verilecek ücretlerin Kurulun önerisi ile Sanayi ve Ticaret Bakanının uygun görüşü ve Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanının onayı ile tespit edilmesi esası getirilmiştir.

Yeniden Yapılandırma Kurulunun çalışma esasları, uygulayacağı ilke ve programlar ile kooperatif ve birliklerce bu sürece uyum için alınması gereken önlemler ve yapılması gereken işlemlerin Sanayi ve Ticaret Bakanı ile Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet bakanı tarafından müştereken belirlenmesi öngörülmüş, yeniden yapılandırmanın amacına ulaşabilmesi için, kooperatif ve birliklerin yeniden yapılandırma süresince Kurul ile işbirliği içinde çalışmaları amaçlanmıştır.

(E) fıkrasıyla, birliklerin bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadarki faaliyetleri sonucu karşılaştıkları ve karşılaşacakları zararlar ile bu faaliyetlerine ilişkin borçlarının ortadan kaldırılarak, özerk halde sürdürecekleri çalışmaları için başlangıçta yeterli mali güce sahip kılınmaları amaçlanmış; bu Kanunun yürürlüğe girmesiyle beraber, personel kadrolarını mutlaka yeniden düzenlemek zorunda kalacak olan birliklere kaynak yaratılmıştır.

Ayrıca, yeniden yapılandırma süresince, kooperatif ve birliklerin özel bünye borçlarının tasfiyesi ve yeniden yapılandırma nedeniyle oluşabilecek personel tazminatları, kooperatif ve birliklerin yeniden yapılandırılması amacıyla dışarıdan alınacak her türlü denetim, danışmanlık ve diğer hizmetler için yapılacak ödemeler, Yeniden Yapılandırma Kurulu ve Yürütme Birimine ilişkin giderler ile kooperatif ve birliklerin ihtiyacı olan işletme kredilerinin, Yeniden Yapılandırma Kurulunun önerileri dikkate alınarak genel bütçeden ve Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonundan karşılanması hükme bağlanarak yeniden yapılandırma için gerekli finansman kaynağı da gösterilmiştir.

Diğer yandan, kooperatif ve birliklerin yeniden yapılandırılması amacıyla sağlanacak olan kaynaklara açıklık getirmek ve kaynak israfını önlemek bakımından, yeniden yapılandırma süresince, genel bütçeye konulacak ödenek ile uluslararası finans kuruluşlarınca desteklenen projeler çerçevesinde doğrudan ya da dolaylı olarak temin edilecek mali kaynaklar ve krediler dışında Devlet veya diğer kamu tüzel kişilerin herhangi bir mali destek verilmemesi öngörülmüştür.

Yeniden yapılandırma süresince, hesap ve işlemlerin sağlıklı ve amaca uygun bir şekilde yürütülmesinin denetimini sağlamak amacıyla, birliklerin denetim kurullarında denetim ve kooperatifçilik konusunda deneyimli Sanayi ve Ticaret Bakanlığı mensupları arasından bir denetçi görevlendirilmesi ve denetçiye ödenecek ücretin belirlenmesi hükme bağlanmıştır.

(F) fıkrasıyla, Kanunun temel amaçlarından birinin birliklerin sahip oldukları sanayi tesislerinin anonim şirket haline dönüştürülmesi olduğu dikkate alınarak, mevcut fabrikaların anonim şirkete dönüştürülmesinde önemli bir engel durumundaki vergiler için belirli bir süre ile sınırlı olarak vergi istisnası uygulanması öngörülmüştür.

(G) fıkrasıyla, Kanunun yürürlüğe girmesini takiben daha önce ödenmiş sermayelerin nemalandırılması hususunda getirilen ve anasözleşme ile getirilecek olan üretici lehine düzenlemeler kooperatiflerden ayrılmayı özendirebileceğinden, bu durumu engelleyecek önlemler hükme bağlanmıştır.

(H) fıkrasıyla, Bakanlıkta bazı zorunlu hizmet ve görevler öteden beri birlik personeli tarafından yerine getirilmekte olup, bunların görevlerine son verilmesi halinde bu hizmet ve görevlerde büyük aksamalar meydana gelebileceği, uzun yıllardan beri Bakanlık bünyesinde hizmet görmekte olan bu personelin mağduriyetinin söz konusu olabileceği göz önünde bulundurularak, birlik personeli olup Bakanlıkta çalışanlardan emekliliğe hak kazanmamış olanların bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde talepte bulunmaları kaydıyla tahsil durumları ve birliklerde geçen hizmet süreleri dikkate alınarak Bakanlık veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarında durumlarına uygun kadrolara atanmaları öngörülmüştür.

Madde 9- Yürürlük maddesidir.

Madde 10- Yürütme maddesidir.

TARIM SATIŞ KOOPERATİF VE BİRLİKLERİ HAKKINDA KANUN TASARISI

Kuruluş, amaç ve sermaye

Madde 1- Üreticiler; karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle mesleki faaliyetleri ile ilgili ihtiyaçlarını sağlamak, ürünlerini daha iyi şartlarla değerlendirmek ve ekonomik menfaatlerini korumak amacıyla, aralarında sınırlı sorumlu, değişir sayıda ortaklı ve değişir sermayeli, tüzel kişiliği haiz tarım satış kooperatifleri kurabilirler.

Bir tarım satış kooperatifinin kurulabilmesi için en az otuz üreticinin, bir tarım satış kooperatifleri birliğinin kurulabilmesi için en az üç tarım satış kooperatifinin bir araya gelmesi şarttır.

Kooperatiflerin sermayeleri ortak üreticilerin; birliklerin sermayeleri ise ortak kooperatiflerin taahhüt edecekleri sermaye paylarından oluşur. Ortaklık şartları, sermaye taahhüt oranı ve miktarları ile sermaye ödeme ve iadelerine ait usul ve esaslar örnek anasözleşmelerde gösterilir.

Kooperatif ve birliklerin sermayeleri rehin veya haciz edilemeyeceği gibi başka bir kooperatif ya da birlikle birleşme hali dışında devredilemez.

Tanımlar

Madde 2- Bu Kanunda geçen;

- a) Bakanlık; Sanayi ve Ticaret Bakanlığını,
 - b) Ortak; kooperatifler açısından üretici ortaklarını, birlikler açısından bağlı kooperatifleri,
 - c) Kooperatif; tarım satış kooperatiflerini,
 - d) Birlik; tarım satış kooperatifleri birliklerini,
 - e) Örnek anasözleşme; bu Kanuna göre Bakanlıkça hazırlanan kooperatif ve birlik örnek anasözleşmelerini,
- ifade eder.

Çalışma konuları

Madde 3- Kooperatif ve birlikler; ortakların ve gerektiğinde diğer üreticilerin ürünlerini daha iyi şartlarla değerlendirmek, mesleki faaliyetleri ile ilgili ihtiyaçlarını karşılamak ve ekonomik menfaatlerini korumak konularında çalışırlar.

Kooperatif ve birliklerin, ilk işleme hüviyetindeki işletme ve tesisleri dışında kalan sonraki üretim aşamaları için kuracakları fabrikalar, anonim şirket statüsünde ayrı bir tüzel kişilik olarak kurulup faaliyet gösterirler.

Kooperatif ve birliklerin çalışma konuları ile ürün alım ve değerlendirme işlemlerine ilişkin esaslar örnek anasözleşmelerde gösterilir.

Organlar, temsil, genel müdürlük ve personel

Madde 4- Kooperatif ve birliklerin organları, genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kuruludur. Yönetim kurulu üyeleri ve yedekleri, genel kurula katılma hakkına sahip olanlar arasından seçilir.

Genel kurullara katılma hakkına sahip ortaklarda aranacak şartlar ile birliklerin genel kurullarını teşkil edecek kooperatiflerin temsilcilerinin sayısı, nitelikleri ve seçilme esasları örnek anasözleşmelerde belirlenir.

Kooperatif ve birliklerin işleri, kanun, anasözleşme ve diğer mevzuat hükümleri ile genel kurul ve yönetim kurulu kararlarına uygun olarak; kooperatiflerde anasözleşmelerde gösterilen usul ve esaslara göre, birliklerde ise genel müdürlük tarafından yürütülür.

Kooperatif ve birliklerde temsil yetkisinin kimler tarafından ve ne şekilde kullanılacağı örnek anasözleşmelerde gösterilir. Ancak, bu kuruluşları taahhüt altına koyabilmek için; kooperatiflerde varsa müdür, birliklerde genel müdür veya bunların vekilleri ile yönetim kurulu başkan veya üyelerinden ya da kuruluş adına imzaya yetkili olanlardan birinin müştereken imzaları şarttır. Müdür bulunmayan kooperatiflerde ise, yönetim kurulu başkanı ile üyelerden birinin müşterek imzası yeterlidir.

Birliklerde genel müdür ve yardımcılarının en az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş ve kooperatifçilik veya ekonomi konularında kamu kurum ve kuruluşları ya da özel kuruluşlarda en az sekiz yıl çalışmış, kooperatiflerde ise müdürlerin en az lise mezunu olması şarttır. Kooperatif ve birliklerde istihdam edilecek müdür, genel müdür ve diğer personelde aranacak şartlar ile atama, nakil, terfi, görevden alma, kadro ve özlük hakları ile sair esaslar, birlik yönetim kurulunca hazırlanarak genel kurulca kabul edilecek yönetmelikte gösterilir. Birlik ortağı olmayan kooperatiflerde söz konusu yönetmelik, yönetim kurulu tarafından hazırlanır ve genel kurul onayı ile yürürlüğe girer.

Denetim ile birliklerce belirlenecek ilke ve esaslara uyma zorunluluğu

Madde 5- Bakanlık, belirleyeceği usul ve esaslar dahilinde kooperatif ve birliklerden işlem, hesap ve varlıkları ile mali tablolarını bağımsız denetim kuruluşlarına denettirmelerini isteyebilir. Bu istek yerine getirilmeden veya denetim sonucunda düzenlenen raporlar genel kurulda görüşülmeden yönetim ve denetim kurulları ibra edilmiş sayılmaz. Denetimle yetkili kılınacak bağımsız denetim kuruluşlarının nitelikleri Bakanlıkça belirlenir.

Kooperatifler, bağlı bulundukları birliğin kanun ve anasözleşmelere aykırı olmamak koşuluyla faaliyet konusuna ilişkin olarak belirleyeceği ilke ve esaslara uymak zorundadır. Aksine davranışlar sorumluluk doğurur. Sorumluluğa ilişkin usul ve esaslar örnek anasözleşmelerde gösterilir.

Muafiyet ve istisnalar

Madde 6- Bu Kanuna göre kurulmuş bulunan kooperatifler ve birliklerin faaliyetlerinde:

a) Kooperatife ortak olmak üzere başvuran üreticilerle ortakların, kooperatifleriyle yapacakları her türlü işlemleri ve bunlarla ilgili kağıt, belge, senet, beyanname, taahhütname, vekaletname, makbuz, kooperatif lehine yapacakları ipotek ve rehinler her türlü vergi, resim ve harçtan,

b) Ortak içi işlemler sonucu ortaya çıkan olumlu gelir-gider farkları, gelir ve kurumlar vergisinden,

c) Birbirlerinden ve ortaklarından aldıkları faiz ve komisyonlar, birbirleri ya da üçüncü şahıslarla yaptıkları her türlü gayrimenkul alım-satımı, ayrıca iştirak hisseleri ile üretim tesislerinin ve bu tesislere ilişkin gayrimenkullerin satışı, bağış ve diğer ivazsız iktisapları, ayrıca bütün işleri için düzenlenecek senet, beyanname, taahhütname, sözleşme, vekaletname ve lehlerine yapılacak ipotek ve rehinler kurumlar vergisi, Gelir Vergisi Kanununa göre yapılacak tevkifatlar ve damga vergileri de dahil olmak üzere her türlü vergi, resim ve harçtan,

d) Sermaye ve yedek akçeleri ile taşınmaz malları ve bunların gelirleri, satın aldıkları ve alacaklarını tahsil gayesiyle mülk edindikleri taşınmaz malları ve bunları bir önceki sahiplerine geri verilmesi işlemi ile gayrimenkullerine ilişkin cins ve nev'i, isim ve unvan değişiklikleri ile tashihleri her türlü vergi, resim ve harçtan,

e) Yapacakları kredi işlemlerine ve temin edecekleri kredilere ilişkin bütün senet, beyanname, taahhütname, sözleşme ve sair her türlü belge ile taşınmaz mallarına ait ipotek ve ipotek fekki, taşınır mallara ait rehin ve rehinin kaldırılması işlemleri, vekaletnameler, taahhütnameler ve sair evrak her türlü vergi, resim ve harçtan,

f) Ortakların kooperatiflerine ödedikleri sermaye paylarının çıkma ve çıkarılma hallerine bağlı olarak kendilerine iadesi sırasında, anasözleşmelerde gösterilen esaslara göre hesaplanacak iade tutarı ile ödenmiş sermaye payı tutarı arasında üretici lehine doğacak kazançlar gelir vergisinden, kooperatif ve birlikler açısından da kurumlar vergisinden (Gelir Vergisi Kanununa göre yapılacak tevkifat da dahil),

g) Kooperatif veya birliklere yapılan bağışlar, ortaklardan yapılacak kesintilerden oluşturulacak fonlar, dağıtılan ya da dağıtılmayarak kooperatif faaliyetlerinde kullanılan risturna tabi gelirler, gelir ve kurumlar vergisinden,

h) Kooperatif ve birliklerin defter ve belgelerinin notere tasdik ettirilmesinde, bu işlemleri yalnızca noterlik ücretine tabi olup, vergi, resim ve harçtan,

müstesnadır.

Ancak, bu kuruluşların ortak dışı işlemlerden elde edecekleri gelir-gider farkları ayrı bir

hesapta takip ve tespit edilerek vergi kanunları hükümlerine göre vergilendirilir. Kooperatif ve birliklerin ortaklarından aldıkları ürünleri, ilk işleme tesislerinde işleyerek üçüncü kişilere satmaları, ortak içi işlem sayılır.

Örnek Anasözleşmeler

Madde 7- Kooperatif ve birliklerin örnek anasözleşmeleri, birliklerin görüşü alınarak Bakanlıkça hazırlanır ve Resmi Gazete'de yayımlanır. Örnek anasözleşme hükümlerine, anasözleşmelerde mutlaka yer verilir. Bu hükümlerde, Bakanlıkça birliklerin görüşü de alınarak doğrudan veya tüm birliklerin yönetim kurullarının bu konudaki müşterek teklifi veya mutabakatı ve Bakanlığın izni ile değişiklik yapılabilir. Müştereken değişiklik teklifinde bulunulması halinde, Bakanlık başvurusu en geç bir ay içinde değerlendirir ve kanun hükümlerine aykırılık dışında izin vermekten kaçınmaz. Bu değişiklikler, kooperatif ve birliklerin yapılacak ilk genel kurul toplantılarında olağan genel kurulların usul ve çoğunluğuna göre görüşülerek karara bağlanır.

Yürürlükten Kaldırılan, Uygulanacak ve Uygulanmayacak Hükümler

Madde 8- 21/10/1935 tarihli ve 2834 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Hakkında Kanun, 30/4/1985 tarihli ve 3186 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin Kuruluşu Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun ile bu Kanunda ek ve değişiklikler yapan kanunlar ve 25/12/1969 tarihli ve 1196 sayılı Tütün Tarım Satış Kooperatifleri ve Bölge Birlikleriyle Türkiye Tütün Tarım Satış Kooperatifleri Genel Birliği Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu Kanun, 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun ayrılmaz bir parçası olup, tarım satış kooperatif ve birlikleri hakkında sırasıyla, bu Kanun, bu Kanunda açıkça örnek anasözleşmelerde düzenleneceği belirtilen hususlarda örnek anasözleşmeler, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun anonim şirketlerle ilgili hükümleri uygulanır.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun ek 24 üncü maddesi ve kooperatif ve birliklerin denetim kurulu üyeliklerine Devlet memurları arasında seçilenler için 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 28, 87 ve 175 inci madde hükümleri uygulanmaz.

GEÇİCİ MADDE 1- A) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce 1196 sayılı Tütün Tarım Satış Kooperatifleri ve Bölge Birlikleriyle Türkiye Tütün Tarım Satış Kooperatifleri Genel Birliği Kanunu ve 3186 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin Kuruluşu Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanuna göre kurulmuş bulunan kooperatif ve birlikler, başkaca bir işleme gerek olmaksızın bu Kanuna göre kurulmuş sayılırlar.

Bakanlıkça bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dört ay içerisinde örnek anasözleşmeler hazırlanıp, intibak işlemi tamamlanıncaya kadar mevcut anasözleşmelerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

B) Halen kurulmuş ve faaliyette bulunan kooperatif ve birlikler, anasözleşmelerini bir yıl içerisinde bu Kanuna intibak ettirmek zorundadırlar. Bu hususa riayet etmeyen kooperatif ve birlikler dağılmış sayılır. Kanunen tasfiye ile görevlendirilmiş kimseler tarafından, dağılmadan başlayarak iki ay içerisinde tasfiyeye geçilmediği takdirde Bakanlık veya Hazine tarafından

mahkemeden tasfiye memuru atanması istenebilir. Mahkemece atanacak tasfiye memuru, anasözleşmede tasfiye kuruluna verilen görev ve yetkileri yerine getirir.

Anasözleşmelerini bu Kanuna intibak ettirmek için kooperatif ve birliklerin yapacakları genel kurullar, olağan genel kurulların usul ve çoğunluğuna göre toplanır ve karar verirler. Bu genel kurullarda, yönetim ve denetim kurulu üyeleri ve yedekleri ile birlik temsilcileri ve yedekleri de seçilir.

C) Birliklerin mevcut genel müdür ve genel müdür yardımcılarının görevleri, intibak kararının alındığı genel kurul toplantısında organların seçimi ile sona erer. Bunlar, yönetim kurulunun uygun görmesi halinde yeniden atanabilirler.

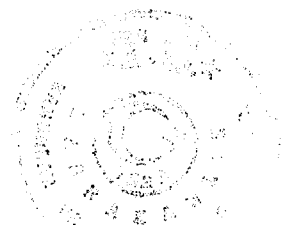
D) Kooperatif ve birliklerin yeniden yapılandırılması, ekonomik etkinlik ve verimlilik ilkeleri çerçevesinde faaliyetlerini sürdürebilir bir yapıya kavuşturulabilmesi ve bu amaçla alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi konularında çalışma, inceleme ve önerilerde bulunmak üzere yedi üyeden oluşan Yeniden Yapılandırma Kurulu oluşturulur.

Yeniden Yapılandırma Kuruluna, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Bakanlık ve Hazine Müsteşarlığı mensupları, üniversite öğretim üyeleri veya kooperatifçilik veya işletmecilik konusunda bilgi ve deneyim sahibi kişiler arasından, biri Bakanlık mensuplarından olmak üzere dört üye Sanayi ve Ticaret Bakanı, biri Hazine Müsteşarlığı mensuplarından olmak üzere iki üye Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanı, bir üye de birliklerin yönetim kurulu üyeleri içinden kendi aralarında yapacakları seçim ile belirlenir ve Bakanlar Kurulunca dört yıl görev yapmak üzere atanır. Yönetim kurulu üyeliği sona eren birlik temsilcisinin Yeniden Yapılandırma Kurulundaki görevi de sona erer. Boşalan üyeliklere aynı usule göre atama yapılır. Kurul üyeleri, kendi aralarından üye tam sayısının salt çoğunluğu ile bir başkan ve bir başkan vekili seçer.

Yeniden Yapılandırma Kurulu faaliyetlerini yürütmek üzere; yeniden yapılandırma, özelleştirme, planlama, denetim, kooperatifçilik veya işletmecilik konularında deneyimli uzmanlardan ve danışmanlardan Yürütme Birimi oluşturabilir. Yürütme Birimi Başkanı, Kurul üyelerinin en az beşinin olumlu oyu ile seçilir. Yürütme Biriminin dört yıllık iş planı Yeniden Yapılandırma Kurulu tarafından belirlenir. Yürütme Biriminin çalışma usul ve esasları ile bu Birimde çalıştırılanlara yapılacak ödemeler, Yeniden Yapılandırma Kurulunun önerisi, Sanayi ve Ticaret Bakanının uygun görüşü ve Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanının onayı ile belirlenir.

Yeniden Yapılandırma Kurulu başkan ve üyelerine ödenecek huzur hakları ve harcırah, Sanayi ve Ticaret Bakanı ile Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanının onayı ile belirlenir. Huzur hakkının aylık net tutarı en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil), harcırah ise en yüksek Devlet memuru harcırahının üç katını geçemez.

Kooperatif ve birlikler, bu Kanunda belirlenen amaçlar çerçevesinde yeniden yapılandırma ile ilgili her konuda Yeniden Yapılandırma Kurulunun önerilerini dikkate alır ve Kurul ile işbirliği içinde faaliyetlerini sürdürür.

Yeniden Yapılandırma Kurulunun çalışma esasları, uygulayacağı ilke ve programlar, bu sürece uyum için kooperatif ve birliklerce alınması gerekli önlemler ve yapılması gereken işlemler Sanayi ve Ticaret Bakanı ile Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet bakanı tarafından müştereken belirlenir.

Yeniden Yapılandırma Kurulunun görev süresi, Kurul üyelerinin atanmalarına ilişkin Bakanlar Kurulu kararının Resmi Gazete’de yayımlandığı tarihten itibaren dört yıldır.

E) Birliklerin, 31/3/2000 tarihi itibarıyla mevcut özel bünye faaliyetleri ile ilgili borçları, borçların ödenmesine kadar geçecek süre içinde bu borçlardan doğan faiz ve gecikme zammı gibi ferî borçları ile personel kadrolarında yapılacak düzenlemeler için gerekli tazminat tutarı, Yeniden Yapılandırma Kurulunun önerileri dikkate alınarak Hazinece üstlenilip tasfiye olunur.

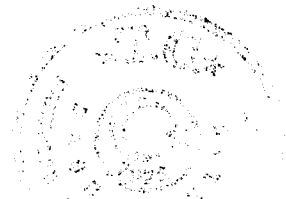
Yeniden yapılandırma süresince, kooperatif ve birliklerin özel bünye borçlarının tasfiyesi ve yeniden yapılandırma nedeniyle oluşabilecek personel tazminatları, kooperatif ve birliklerin yeniden yapılandırılması amacıyla dışarıdan alınacak her türlü denetim, danışmanlık ve diğer hizmetler için yapılacak ödemeler, Yeniden Yapılandırma Kurulu ve Yürütme Birimine ilişkin giderler ile kooperatif ve birliklerin ihtiyacı olan işletme kredileri, Yeniden Yapılandırma Kurulunun önerileri dikkate alınarak genel bütçeden ve Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu gider hesabından karşılanır.

Kooperatif ve birliklere, genel bütçeden yeniden yapılandırma amacıyla tahsis edilen ödenekler ile uluslararası finans kuruluşlarınca desteklenen projeler için sağlanan doğrudan ya da dolaylı mali kaynaklar ve kredi teminatları dışında Devlet veya diğer kamu tüzel kişilerinden herhangi bir mali destek sağlanamaz.

Bakanlık, yeniden yapılandırma süresi içinde görev yapmak üzere birlik denetim kurullarında, denetim veya kooperatifçilik konusunda deneyimli Bakanlık mensupları arasından bir denetçi görevlendirir. Bu şekilde görevlendirilenlere en yüksek Devlet memuru aylığından (ek gösterge dahil) fazla olmamak üzere Bakanlıkça belirlenecek net aylık ücret Birlikçe ödenir.

F) Birliklerin bu Kanunun yayımı tarihi itibarıyla sahip oldukları fabrikalar, üç yıl içerisinde anonim şirket haline dönüştürülebilir. Bu amaçla ve 31/12/2003 tarihine kadar uygulanmak üzere; bu Kanun hükümlerine göre kurulan kooperatif ve birliklerin müştereken ve sermayesinin % 51’ine sahip olmak üzere kuracakları anonim şirketlere sermaye olarak gösterecekleri ayınların bu şirketlere devrinden doğan kazançlar ile bu şirketteki hisselerinin, birbirlerine, kooperatif ortağı üreticilere, kooperatif ve birlik çalışanlarına veya borçlarının tasfiyesi amacıyla gerçek ve tüzel kişilere satışı veya bedelsiz devri işlemlerinden doğan kazançlar kurumlar vergisinden müstesnadır.

Kooperatif ve birliklerin sermayesinin en az % 51’ine sahip oldukları şirketlerin kuruluş, tescil, hisse senedi çıkarma işlemleri ile adı geçen kooperatif ve birliklerin bu şirketlerdeki hisselerinin yukarıda belirtilen kişi ve kuruluşlara satışı veya devri işlemleri 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 28 inci maddesindeki kesintiler ile her türlü vergi, resim ve harçtan istisna edilir.

Bu madde kapsamında yapılan işlemler, katma değer vergisi uygulaması bakımından 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 37 ila 39 uncu maddelerinde yazılı devir işlemleri gibi addolunur.

G) Bu Kanunun yürürlüğe girmesini izleyen dört yıl içerisinde, ortak üreticilerin kooperatif ortaklığından ayrılma talepleri halinde, kendilerine sermaye iadesi işlemi yapılmaz. Bu hüküm ölen ortakların varislerine yapılacak sermaye iadeleri için uygulanmaz.

H) Emeklilik hakkını kazanmamış olan birlik personelinden Bakanlıkta çalışanlar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde talepte bulunmaları kaydıyla tahsil durumları ve birliklerde geçen hizmet süreleri dikkate alınarak Bakanlık veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarında durumlarına uygun kadrolara atanırlar.

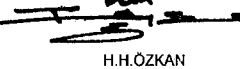
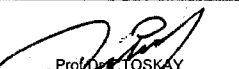
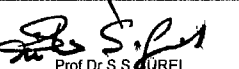
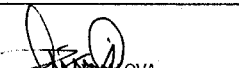
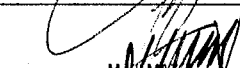
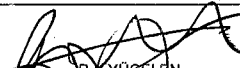
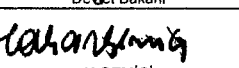
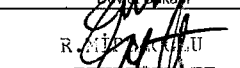
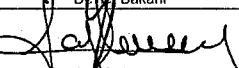
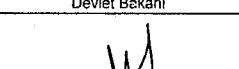
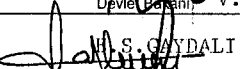
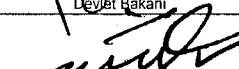
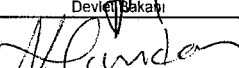
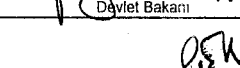
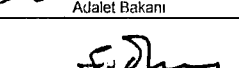
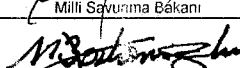
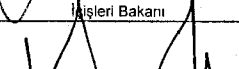
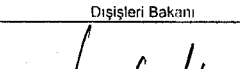
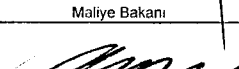
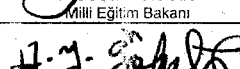
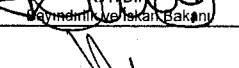
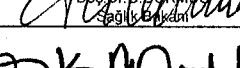
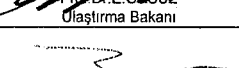
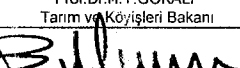
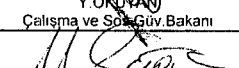
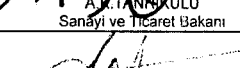
T/ 30

Madde 9- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 10- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Eki

BÜLENT ECEVİT
BAŞBAKAN

 D. BAĞÇELİ Devlet Bak.ve Başb. Yrd.	 H.H.ÖZKAN Devlet Bak.ve Başb. Yrd.	 Y. OKUYAN En.ve Tab.Kay.Bak.ve Başb. Yrd. V.	 R. KUTLU Devlet Bakanı
 Prof. Dr. T. TOSKAY Devlet Bakanı	 M. KECECİ Devlet Bakanı	 Prof. Dr. Ş. S. ÖREL Devlet Bakanı	 S. SOMUNCUOĞLU Devlet Bakanı
 H. GEMİCİ Devlet Bakanı	 R. KUTLU Devlet Bakanı	 Prof. Dr. R. MIRZAOĞLU Devlet Bakanı	 S. YÜCELEN Devlet Bakanı
 H. GEMİCİ Devlet Bakanı	 R. KUTLU Devlet Bakanı	 E. S. GAYDALI Devlet Bakanı	 F. ÖNLÜ Devlet Bakanı
 Prof. Dr. A. ÇAY Devlet Bakanı	 H. S. GAYDALI Devlet Bakanı	 Prof. Dr. H. S. TÜRK Adalet Bakanı	 S. ÇAKIRKOĞLU Milli Savunma Bakanı
 S. TANTAN İşleri Bakanı	 I. CEM Dışişleri Bakanı	 S. ORAL Maliye Bakanı	 M. BOSTANCI Milli Eğitim Bakanı
 H. GEMİCİ Devlet Bakanı	 Prof. Dr. D. D. R. M. S. Sağlık Bakanı	 Prof. Dr. E. Ö. S. U. Ulaştırma Bakanı	 Prof. Dr. H. Y. GÖKALP Tarım ve Köylüleri Bakanı
 Y. OKUYAN Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı	 A. K. TANIRKULU Sanayi ve Ticaret Bakanı	 M. İ. TALAY Kültür Bakanı	 E. MUMCU Turizm Bakanı
 Prof. Dr. N. ÇABAN Orman Bakanı	 F. AYTEKİN Çevre Bakanı		

Dosya No.

101-68

442